

بیژن نفیسی دبیر سرویس گزارش:

از سخت افزاز هم غافل نبوده ایم

* در ابتدا از سابقه روزنامه اطلاعات بگوئید و اینکه مهم‌ترین ویژگی آن در طول سالیان فعالیتش چه بوده است؟

** همان‌طور که مستحضرید روزنامه اطلاعات قدیمی‌ترین روزنامه کشور است و در آستانه یکصد سالگی قرار دارد. نود و

دو سال از زمان تأسیس آن می‌گذرد و رفته رفته به صدمین سال تأسیس این روزنامه می‌رسیم. به هر حال همین مسئله که روزنامه‌ای یک قرن در کشور سابقه داشته و در طول این سالیان بدون وقفه انتشار یافته باشد، پدیده جالبی است و می‌توان در باب آن در زمینه‌های مختلفی سخن گفت.

روزنامه اطلاعات در طول این سالیان فراز و نشیب‌های فراوانی داشته است. بخش بزرگی از فعالیت این روزنامه به دوران بعد از انقلاب و رویدادهای آن مربوط می‌شود. به طور کلی می‌توان گفت که فعالیت این روزنامه نقطه عطفی در عرصه روزنامه‌نگاری ایران است. اگر به آرشیو روزنامه نظر کنید، می‌بینید که هیچ روزنامه‌ای نیست که به اندازه روزنامه اطلاعات رویدادهای انقلاب را این‌قدر دقیق انعکاس داده باشد. در واقع تاریخ اجتماعی روزشماری است که رویدادها و آنچه اتفاق افتاده و منجر به انقلاب ۱۳۵۷ در ایران شده را انعکاس داده است و می‌تواند برای محققان مرجع و منبع خوبی باشد. آنچه روزنامه اطلاعات در طول این سالیان حفظ کرده، وجود و حضور افراد شایسته و توانمند و فعال در آن بوده است. کسانی که سعی می‌کنند حتی‌الامکان مواضع سیاسی و فرهنگی شخصی خود را در رویدادها دخالت

ندهند؛ سیاست‌گذاری روزنامه اطلاعات به خصوص بعد از انقلاب روی همین مسئله معطوف بود که رویدادهای کشور و جهان را بدون دخالت دیدگاه‌های شخصی بازتاب بدهد. به همین دلیل است که روزنامه اطلاعات به عنوان روزنامه‌ای معتدل و بی‌طرف در منظر افکار عمومی شناخته می‌شود و این مقبولیت را در جامعه پیدا کرده است. این مسئله به روحیه و تدبیر مدیریت روزنامه برمی‌گردد که سعی کرده این رسالت را به نحو احسن ایفا کند. رویدادها را با ایجاد فرصت به مخاطبان بازتاب می‌کند تا خود آن‌ها مسائل را تحلیل و بررسی کنند.

* بفرمایید که مهم‌ترین اقدامات روزنامه اطلاعات در طول سالیان فعالیتش به خصوص پس از انقلاب اسلامی چه بوده است؟

** روزنامه اطلاعات از مسائل سخت‌افزاری غافل نبوده است. در طول این سال‌ها شاهد بوده‌ایم که از نظر امکانات چاپی سعی کرده از آخرین و بهترین وسایل و ابزارها استفاده کند و از پیشرفت‌هایی که در این زمینه به دست آمده، غافل نباشد. این مسئله را در مجموعه فنی روزنامه به راحتی می‌توانید مشاهده کنید.

کار مهم دیگری که بعد از انقلاب انجام شده توسعه عرصه مطبوعات بوده است. یکی از شاخص‌ترین کارهایی که روزنامه اطلاعات انجام داده این است که جابه‌جایی فیزیکی کامل انجام داده و سعی کرده در یک مکان و امکانات تازه‌ای و با شرایط مدرن امروز فعالیت خود را پیش ببرد و از این نظر خودش را با دنیای جدید تطبیق بدهد. این کار بسیار سنگین و سختی بود که به هر حال انجام شده و این یکی از شاخص‌های این روزنامه است. اگر بقیه نشریات پُرسابقه را نگاه کنید، می‌بینید اکثراً در همان مکان‌های سابق خودشان مشغول هستند. حتی صداوسیما هم در همان مکان قدیمی خود مشغول فعالیت است. اگر چه به لحاظ محتوا و امکانات درونی توسعه یافته، اما مکانش تغییر نکرده است. مؤسسه اطلاعات این جرئت و این جسارت را در خودش یافته که در این زمینه هم متحول بشود و حتی به مکان جدیدی منتقل بشود تا فضای بازتری برای کارکنان مجموعه ایجاد کند. این خود یکی از ویژگی‌های مهمی است که ما آن را از نظر دور نداشته‌ایم.

کار بزرگ دیگری که در مؤسسه اطلاعات بعد از انقلاب اتفاق افتاد، این بود که برای اولین بار در تاریخ

ایران روزنامه‌ای را خارج از کشور، به صورت همزمان با انتشار روزنامه اطلاعات داخل کشور، به عنوان اطلاعات بین‌الملل چاپ و منتشر شد. البته کیهان هوایی داشتیم که در تهران چاپ می‌شد و به وسیله هواپیما به اروپا و کشورهای دیگر فرستاده می‌شد؛ اما این کار تأخیر زمانی زیادی داشت. روزنامه اطلاعات بین‌الملل این حُسن را داشت که همزمان با انتشار روزنامه اطلاعات در داخل کشور، در خارج از کشور منتشر بشود و این کار به صورت روزانه و مستمر ادامه داشت. مطالب آن از ایران تهیه می‌شد و بعد به چاپخانه‌ای در لندن و نیویورک مخابره می‌شد و این روزنامه همزمان در اروپا و آمریکا در اختیار ایرانیان مقیم خارج از کشور قرار می‌گرفت. این یکی از کارهای مهمی است که در تاریخ جمهوری اسلامی ایران ماندگار شد.

* موفقیت و پیشرفت روزنامه اطلاعات نسبت به سالیان قبل از انقلاب را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

** به هر حال حتی اگر مجموعه مؤسسه اطلاعات را بخواهیم نقادانه نگاه کنیم، روزنامه اطلاعات را رو به تکامل و پیشرفت می‌بینیم. البته شاید کسی از بیرون بگوید که چون من در این مؤسسه کار می‌کنم و به آن دل خوش هستم، طبیعتاً نظر مساعد و مثبتی به آن دارم؛ اما واقعیت امر این است که افراد خارج از مجموعه هم همین نوع نگاه را دارند. به هر حال روزنامه اطلاعات سعی کرده خودش را با شرایط جدید تطبیق بدهد. ما الان به تدریج داریم وارد عرصه جدیدی از شبکه‌های اجتماعی یا به اصطلاح مجازی می‌شویم. کار روزنامه دیجیتال را در پیشرو داریم. در واقع شرایط تازه‌ای دارد پیش می‌آید که ممکن است عرصه را برای رسانه‌های چاپی تنگ‌تر کند. با این حال می‌بینیم که روزنامه اطلاعات خودش را با شرایط جدید هماهنگ می‌کند و با شیوه‌های جدید هم آشنا است. در سال‌های قبل دوره‌های آموزشی برای کارکنان گذاشتیم که آنان را با آخرین تکنیک‌های عرصه روزنامه‌نگاری آشنا کنیم و این آمادگی را داشته باشند که با ایجاد شرایط جدید و تغییر ابزارها در کنار دیگر اعضای مجموعه به فعالیت‌های خود ادامه بدهند. مؤسسه اطلاعات این زمینه را برای همه اعضای مجموعه فراهم کرده تا خودشان را با شرایط جدید تطبیق بدهند. آینده نتیجه فعالیت‌های مجموعه را در این عرصه نشان خواهد داد. ماندگاری روزنامه اطلاعات در این سالیان، نوعی دلگرمی برای سایر

رسانه‌های کشور به شمار می‌آید. چرا که نشان می‌دهد اگر افراد در کاری ثابت‌قدم، صادق و پشتکار داشته باشند، تلاش آن‌ها به مدت یک قرن و چه بسا بیشتر ثمره می‌دهد و هر روز بدون وقفه و با وجود تلاطم‌های شدید روزگار فعالیتشان ادامه می‌یابد. این کار بسیار شاخص و مهمی در عرصه فرهنگی است که باید قدردان آن باشیم. خوشبختانه روزنامه اطلاعات از این آزمون موفق بیرون آمده و توانسته خودش را برای خوانندگان ثابت و سابق خود تثبیت کند و به عنوان روزنامه شاخص و معتبر در ابعاد بین‌المللی هم شناخته بشود. این مسئله جای امیدواری دارد. واقعاً روزنامه اطلاعات در عمل شبیه یک دانشگاه عمل کرده است؛ چون بسیاری از روزنامه‌هایی که بعد از انقلاب شکل گرفته‌اند، روزنامه‌هایی که امروزه شاخص محسوب می‌شوند، مثل روزنامه همشهری، روزنامه ایران و... اگر سابقه و تاریخچه فعالیت آن‌ها را بررسی کنیم، می‌بینیم که گروهی از بچه‌های روزنامه اطلاعات به مجموعه آن‌ها کمک کرده‌اند تا بتوانند پا بگیرند و در عرصه فرهنگی موفق بشوند. از این نظر روزنامه اطلاعات این نقش را هم داشته است. بسیاری از روزنامه‌نگاران در حرفه خود در مؤسسه اطلاعات تربیت شده‌اند و بعد به مراکز خبری و فرهنگی دیگر رفته‌اند و توانسته‌اند سربلند به کار و فعالیت خود ادامه بدهند و به صورت شاخص فعالیت کنند. این مسئله هم از امتیازهای دیگر روزنامه یا مؤسسه اطلاعات به شمار می‌آید. ارتباط گرم و صمیمی و توأم با احترام حاج آقای دعایی با اعضای مجموعه در این زمینه بسیار مؤثر بوده است و ایشان خیلی خوب توانسته در این زمینه ایفای نقش کند. شاید یکی از شانس‌هایی که روزنامه اطلاعات در طول این سالیان بعد از انقلاب به دست آورده، این بوده که مدیریت ثابت داشته و این برای مجموعه‌ای به این صورت حرفه‌ای خیلی مهم است. برای عرصه روزنامه‌نگاری باید بستر مناسبی فراهم بشود و مسیر متعالی را برای اعضای مجموعه ایجاد کند. گاهی می‌بینیم که دیگر مطبوعات کشوری مدیریت‌های متغیری داشته‌اند و همین امر موجب شده که از ثبات و همدلی میان اعضای مجموعه به دور باشد. بحمدالله این اتفاق برای روزنامه و مؤسسه اطلاعات به‌طور کلی نیفتاده و این خود شانس بزرگی است که جا دارد قدر آن را بدانیم و به عنوان حُسن در عرصه روزنامه‌نگاری در نظر داشته باشیم.

* اعضای مجموعه مؤسسه اطلاعات چقدر در ایجاد این ویژگی‌هایی که به آن‌ها اشاره کردید، نقش داشته‌اند؟

** آنچه همواره باید در نظر بگیریم این است که نقش اول و اساسی در هر رسانه موفق را کارکنان آن ایفا می‌کنند. اگر هر رسانه را به دو بخش نرم‌افزار و سخت‌افزار تقسیم کنیم، باید اذعان نماییم که این نرم‌افزار است که فرم اصلی و اساسی را شکل می‌بخشد و برنامه‌ریزی دقیق را انجام می‌دهد و موفقیت را کسب می‌کند؛ بنابراین نقش کارکنان در این عرصه بسیار مؤثر و مهم است. دلسوزی و همدلی و انسجامی که با همدیگر دارند، از شاخص‌های مهم فعالیت آن‌ها است. هر رسانه‌ای نیاز دارد که اعضایش با همدیگر همدل و متحد باشند و دست در دست هم روزانه برای یک هدف مشخص تلاش کنند. راز بقای روزنامه اطلاعات یا مؤسسات مشابه آن در همین نوع بینش و اتحاد و انسجام و همدلی کارکنانش بوده است. اعضای مجموعه اطلاعات همیشه سعی کرده‌اند با صداقت و همدلی به دنبال واقعیت‌های جامعه باشند و رویدادها را برای مخاطبان انعکاس بدهند. ممکن است بعضی از واقعیت‌ها برای جامعه تلخ هم باشند، اما روزنامه اطلاعات از آنجا که نمی‌خواهد روحیه یأس و بدبینی را در جامعه ایجاد کند، در کنار انعکاس چنین رویدادها و خبرهایی، سعی کرده راهکارهای مقابل با آن‌ها را هم بیان کند و به نوعی نشان بدهد جامعه هیچ گاه در بن‌بست قرار نمی‌گیرد و می‌تواند از موانع پیشرو و سر راه عبور کند. در روزنامه اطلاعات هر وقت مطلب انتقادی نوشته می‌شود، در کنار آن راهکاری برای برون رفت هم ارائه می‌گردد. اگر در روزنامه گزارش‌هایی در زمینه مشکل کمبود آب ذکر می‌کنیم، برای اینکه منجر به ایجاد یأس و نگرانی در جامعه نشود، راهکارهایی را هم که برای صرفه‌جویی در مصرف آب و احیای منابع طبیعی وجود دارد، یادآور می‌شویم؛ بنابراین هر وقت مشکلی در جامعه بیان می‌شود، لازم است راه‌حل آن نیز ذکر بشود. در این صورت آن حالت بدبینی و یأس به مخاطب منتقل نمی‌شود. ما همیشه سعی می‌کنیم نوعی امیدواری و روحیه مثبت در مخاطبان خود ایجاد نماییم.

* از مشکلات و موانع پیشرو برای ما بگویید و اینکه تاکنون چگونه مشکلات پیش آمده را پشت سر گذاشته‌اید؟

** به هر حال هر مؤسسه‌ای برای فعالیت‌های خودش یکسری مشکلات و موانع و نگرانی‌هایی دارد. در حال حاضر شاید برجسته‌ترین معضل ما در عرصه انتشار روزنامه، مسائل اقتصادی و گرانی کاغذ باشد. همواره در طول این سالیان با این معضل روبه‌رو بوده‌ایم؛ اما تاکنون با همت و تلاش همه اعضای مجموعه توانسته‌ایم از آن رد بشویم و امیدواریم در آینده نیز بتوانیم این مانع و موانعی دیگر را پشت سر بگذاریم. به هر حال با وضع گرانی دلار، برخی از اقلام مهم و ضروری ما، مثل کاغذ هم گران می‌شود. کمک‌هایی در این زمینه شده که این قبیل هزینه‌ها را بر اساس همان قیمت پایه محاسبه کنند. این قبیل کمک‌ها باعث می‌شود که همچنان به ادامه فعالیت در این عرصه فرهنگی امیدوار باشیم و روزنامه اطلاعات در این شرایط بتواند به فعالیت خودش ادامه بدهد و همچنان پابرجا بماند.

* از نظر شما وجه امتیاز این روزنامه با سایر روزنامه‌های سراسر کشور در چه چیزی است؟ اگر در زمینه رویکرد برخی از روزنامه‌ها نقدی دارید آن را بیان فرمایید.

** بسیاری از روزنامه‌های مطرح با سابقه کمتری در کنار روزنامه اطلاعات فعالیت داشته‌اند. برای مثال روزنامه کیهان، روزنامه خراسان و... که روزنامه‌های قدیمی هستند. روزنامه‌هایی هم هستند که بعد از انقلاب تأسیس شدند و رفته رفته باسابقه شدند؛ اما آنچه در بدنه رسانه کشور مهم است، اینکه اگر با روزنامه‌های دیگر اختلاف نظر و اختلاف سلیقه در مسائل مختلف سیاسی و اجتماعی و فرهنگی داریم، نباید به گونه‌ای بشود که مردم را هم ناامید کنیم. به نظرم حداکثر تلاش هر رسانه‌ای باید همین باشد. اگر در مسئله خاصی انتقاد یا دیدگاه متفاوتی داشته باشیم، هیچ اشکالی ندارد که آن را بیان کنیم. به هر حال در یک خانواده هم ممکن است پدر با فرزند خود یا فرزندان با همدیگر اختلاف‌نظر داشته باشند؛ این اختلاف‌نظرها اشکالی ندارد، اما این اختلافات نباید زمینه‌ای باشد که کل خانواده را از ادامه فعالیت‌هایش ناامید کند. بلکه روش باید به گونه‌ای باشد که دیدگاه‌ها بیان شود و تلاش گردد که به صورت مستدل دیدگاه و نظر خود را جا بیندازند و طرف مقابل را مجاب کنند. نه اینکه فقط روحیه یأس و ناامیدی را به همدیگر منتقل کنند.

روزنامه اطلاعات همیشه سعی کرده تا آنجا که برایش

مقدور است، واقعیت‌های جامعه را به مخاطبان خود منتقل کند؛ به‌گونه‌ای که مسئولین متوجه بشوند و سعی کنند از ارائه راه‌حل‌ها و راهکارها برای بهبود وضعیت جامعه بهره بگیرند. با این حال گفتن واقعیت‌ها نباید به‌گونه‌ای باشد که در بیان مقصود و منظور، خواسته یا ناخواسته به کسی لطمه‌ای بزند و جبران این لطمه هم دشوار یا ناممکن باشد. اگر چه طبق قانون مطبوعات اگر درباره کسی مطالبی منتشر می‌کنیم این حق برای آن فرد هست که بیاید و از خودش دفاع کند، با این حال روزنامه اطلاعات در طول این مدت سعی کرده که هیچ‌گاه این اتفاق نیفتد و به‌گونه‌ای مسئله‌ای پیش بیاید و علیه شخصی مطالبی منتشر بشود، بدون اینکه هنوز حقانیت آن کاملاً ثابت نشده باشد. نباید علیه اشخاص طبق حدس و گمان مطالبی گفته بشود. به هر حال روزنامه اطلاعات همین خطمشی را دنبال می‌کند. این روزنامه از انعکاس مطالب جنجالی که برخی روزنامه‌های دیگر آن را دنبال می‌کنند، فاصله گرفته است. شاید بعضی از مخاطبان انتظار دیگری داشته باشند و آن اینکه روزنامه در باب برخی از مسائل روز کشور موضع تندی بگیرد. با این حال روزنامه اطلاعات سعی کرده که این اتفاق نیفتد. به این خاطر که شرایط دنیا و منطقه، ایجاب نمی‌کند که ما آن ایدئال‌هایی که در مباحث روزنامه‌نگاری در ذهنمان داریم، بتوانیم عیناً پیاده کنیم. لذا باید همه شرایط موجود را با هم در نظر بگیریم. با در نظر گرفتن همه شرایط داخلی و خارجی است که می‌توان مسیر صحیح را در این عرصه طی کنیم و نگذاریم صدمه‌ای به جامعه وارد بشود.

* خطمشی روزنامه اطلاعات بیشتر در کدام جناح فعال سیاسی تعریف می‌شود؟

** روزنامه اطلاعات نقش معتدلی در جامعه دنبال می‌کند و سعی کرده دیدگاه‌ها و نظرات موافق و مخالف را باهم داشته باشد و به نوعی اگر هم موضع‌گیری‌هایی داشته، مختص نویسنده آن است. خود روزنامه به طور کلی موضع‌گیری مشخصی درباره جناح‌های مختلف سیاسی داخل کشور ندارد و سعی می‌کند بیشتر آنچه را که حق است و نویسنده‌ها آن را تشخیص می‌دهند، بیان کند. بسیاری از روزنامه‌ها خودشان صراحتاً موضع‌گیری رسمی دارند؛ اما روزنامه اطلاعات سعی کرده نظرات مختلف را کنار هم‌دیگر داشته باشد و قضاوت را بر عهده مخاطبان بگذارد. این کاری است که روزنامه اطلاعات در

طول این سالیان انجام داد و اگر به آرشیوهای روزنامه در طول این سالیان نگاهی بیندازیم، به خوبی این مسئله روشن و اثبات می‌شود.

* نقش حاج آقای دعایی در حفظ این خطمشی روزنامه که بیان کردید، چیست؟

** قطعاً نقش اصلی را در این زمینه ایشان داشته است و سعی کرده این خطمشی به همین نحو استمرار پیدا کند. کسانی هم در این مجموعه فعالیت دارند، همگی این خطمشی را دنبال می‌کنند؛ چون خود آنان این روحیه را دارند. به همین خاطر این همگرایی که اعضای این مجموعه با هم‌دیگر دارند، باعث شده که روزنامه مسیر خودش را به‌خوبی ادامه بدهد و سلیقه‌های شخصی را دخالت ندهد.